

R. N. HABER, (ed.): *Contemporary theory and research in visual perception*. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1968, 814 pp.

Amerikaanse studenten krijgen gewoonlijk veel huiswerk bij hun colleges. Vooral by inleidende cursussen bestaat dit uit het lezen van een selectie uit boeken en artikelen. Deze situatie leidt tot het voortdurend verschijnen van „readers” over alle mogelijke onderwerpen, bundels van artikelen die reeds elders gepubliceerd zijn geweest.

Haber's boek is zo'n bloemlezing, bedoeld bij een cursus visuele perceptie. Nu is het gebied van de waarneming vermoedelijk het meest omvangrijke onderdeel van de psychologie, althans wat betreft de hoeveelheid publikaties. Haber zegt zijn 80 artikelen geselecteerd te hebben uit een populatie van 4000, waarbij wel bedacht moet worden dat die 4000 wederom een kleine steekproef vormen uit een veel omvangrijker verzameling. Hierop komen we straks terug.

Haber's bewuste selectiecriteria hebben o.a. bestaan in: (i) De artikelen moeten recent zijn, d.w.z. uit de laatste 35 jaar, maar bij voorkeur uit de laatste 10 jaar. Gevolg van dit criterium is dat deze bloemlezing volkomen a-historisch is. Haber heeft welbewust de mogelijkheid uitgesloten structuur aan te brengen door enkele historische lijnen te trekken.

(ii) Een zeker accent moet liggen op studies die betrekking hebben op de mens in zijn natuurlijke omgeving. Ofschoon deze veelal tot de klasse van zeer leesbare en interessante artikelen behoren missen ze vaak de theoretische diepgang die leidt tot werkelijke verbreding van het inzicht.

De twee principes hebben gezamenlijk tot gevolg dat de student na lezing van dit boek wel allerlei aardigs te weten is gekomen, maar toch niet wezenlijk gewonnen heeft aan inzicht op het punt van begrippen en problemen uit de visuele waarneming. Nu kan men stellen dat dat nu juist de rol is van het begeleidende college, maar het was bijvoorbeeld betrekkelijk eenvoudig geweest om elk van de zeven hoofdedeelten van het boek door een inleidend artikel te laten voorafgaan. *Psychological Review*-artikelen lenen zich daar bijvoorbeeld wel goed voor. Zo'n inleiding vindt men in het onderhavige boek slechts zelden.

Nu iets meer over de inhoud. De artikelen zijn in zeven groepen onderverdeeld:

1. *Concepts and methods in visual perception*. Artikelen over psychofysica, informatietheorie, decisiethorie, het drempel-begrip.

2. *Perception of movement*. Over geïnduceerde en autokinetische beweging, phi-, beta- en gamma-beweging plus twee van de beroemde artikelen van Hubel en Wiesel.

3. *Factors in the immediate processing of visual stimulation*. Een zeer heterogeen deel met onderwerpen variërend van Bloch's wet tot vigilantie en 'The magical number seven'; zaken die men beter gescheiden kan houden en waarbij men actuele onderwerpen als bijv. metacontrast geheel mist.

4. *Form and pattern perception.* Hieronder resorteren artikelen over gestabiliseerde beelden, Ganzfeld, illusies, enz. Eveneens een wat onduidelijke selectie waarbij men werk van mensen als Hake en Gibson node mist.

5. *Perception of objects in space.* Hier komen ter sprake de relaties tussen grootte, afstand, vorm, helling. Ook hier een aantal interessante artikelen, maar een vreemde selectie: niets van Gibson, niets van de hele Ames-groep, niets van Piaget.

6. *Perceptual learning and development.* Dit is de beste selectie van het boek. Het genetische aspect van de perceptie, met name de ontwikkeling van de visuele functies bij de mens, vormt een terrein dat in Nederland nog nauwelijks is betreden. Samenwerking met ethologen zou blijkens dit hoofdstuk wel eens zeer stimulerend kunnen werken. Maar ook in dit hoofdstuk niets van Jean Piaget.

7. *The effects of set, prior knowledge and motivational variables on perception.* Een groot deel van deze artikelen heeft nauwelijks betrekking op visuele waarneming. Er zijn pure akoestische onderwerpen, alsook kwesties van woordherkenningsdrempels waarbij de (visuele) modus irrelevant is. Drie van de tien artikelen zijn van Haber, niets echter van Eriksen, die toch fundamentele inzichten over perceptuele defensie heeft ontwikkeld, iets dat alleen maar wordt gehonoreerd door een enorme hoeveelheid verwijzingen in de naam-index.

Het probleem van dit boek is de stokpaardjesachtige selectie van artikelen. Dit zal wel zijn gebeurd bij de reductie van 4000 tot 80, waarover boven sprake was. Er loopt echter ook een tweede selectie doorheen die vermoedelijk onbewust gewerkt heeft bij het verzamelen van het basis-materiaal van 4000 artikelen. Dit onbewuste criterium kan men aanduiden als *ethnocentrisme*. Van de 80 artikelen zijn er 72 uit de Verenigde Staten, 1 uit Canada, 4 uit Engeland, 3 uit de rest van Europa (minder dan van Haber alleen) en 0 uit Rusland. Het valse beeld dat hierin ligt verscholen zal men de Europese student niet graag even impliciet willen meegeven.

W. J. M. LEVELT